

Els estranys

Que es consideri Ventura Ametller (Pals, 1933 – Mataró, 2008) com un escriptor dels afores no és injust. Malgrat cartejar-se amb Salvador Espriu, bo i aguantar força lates de l'amic Josep Pla, Ametller no va freqüentar cap cenacle literari. Fa deu anys passava avall de la mateixa manera que havia viscut, sense moure fressa. Tenia una concepció agrària de la literatura i una visió literària del tros, el còctel ideal per esdevenir un dels grans, però no va saber (o no va voler) vendre el peix.

També és veritat que el país no estava per comprar exotismes. Amb prou feines decidia una casta, els gèneres, que fossin excel·lents però que de cap manera sonessin estranys. Catalunya ha fabricat representants oficials de cada ram segons si es podien presentar al sogre. Amb els estrambòtics mai no s'hi ha comptat gaire.

Podriem dir que Catalunya ha començat a estimar els estranys quan ha vist les pel·lícules de n'Albert Serra, tanmateix amb comptagotes, a l'espera que els sogres es modernitzin una mica.

El pobre Espriu es va veure obligat a fer de poeta nacional, tot i proclamar sovint la cohibició que això li suposava. El murri d'en Pla va posar el peu al coll de tots els prosistes que escrivien més o menys com ell, i va acabar sent l'amo. Ventura Ametller va haver de conformar-se amb ser un convidat de pedra –que diria Ponç Puigdevall, no passin per alt un llibre seu que es titula, precisament, Els convidats de pedra.

La novel·lística coneguda de Ventura Ametller (l'arxiu familiar guarda una muntanya de papers inèdits) és de lectura laboriosa, no regala res, el premi arriba si el lector s'escarrassa. En canvi la poesia publicada passa sola i deixa un regust de fonoll salivejat. En qualsevol cas, ni l'una ni l'altra encaixaven en la cadena de muntatge dels ídols nacionals.

Catalunya la fa de romana. Les divinitats venerades a l'Imperi eren d'una diversitat espasmòdica. No tenien la deïtat del musclo perquè no hi van pensar. Catalunya s'hi retira, pel que fa a la nòmina d'ídols nacionals.

Repeteixo que esdevenen ídols sempre que el sogre aprovi la relació. El trescacingles Jornet, l'arxiraholisme, el dissortat Capdevila i les aigües de colònia patentades per Sílvia Pérez Cruz i Pep Guardiola. I és clar que sí. El Girona puja a primera i fimbrem. Puigdemont parla en anglès a Utah i ens desfem. Esportistes, mediàtics i genis de conjuntura ens ajuden a sentir que tenim un tros. Lloat sia Déu.

Però, i els estranys? No es tracta de situar-los al centre. No serveix de res, atabalar el sogre. I si els empenyem gaire, ja se sap què passa, amb els estranys: es floreixen als llorers. Ara bé, sense ells el tros es fa més petit, claustrofòbic. Ventura Ametller i un sorge que es diu com ell, Gabriel Ventura, i tants d'altres, els estranys els hauríem de tenir en compte. Ni que sigui per arribar a port i trobar un peixater a cada cantonada, ictiòfags i felïços d'haver-nos conegut.